

Exkurze do PR Coufavá a PR Jelení skok

Odjezd: od Kampusu v 8:30 (místo vyznačeno v mapce kampusu), příjezd na parkoviště na sev. konci m.č. Brno-Útěchov ca v 9:00. Odtud pěšky 5 minut přesun k jz. hranici přírodní rezervace Coufavá a dále dle libosti přes Pr Jelení skok směrem do údolí Svitavy

Návrat: sraz v Adamově na parkovišti ve 14:00 hodin, příjezd do Brna (na místo ranního odjezdu) ca ve 14:30

Lokality jsou součástí komplexu velmi dobře zachovaných fragmentů přírodě blízkých listnatých a smíšených lesů v údolí Svitavy, jejích přítoků a ve žlebech Moravského krasu, chráněné v rámci maloplošných území, k nimž dále patří severně ležící PR Nový hrad (a dále na sv. od Blanska NPR Vývěry Punkvy), východním směrem ležící NPR Býčí skála (a dále NPR Habrůvecká bučina a PR U Výпустku) a na jih navazující PR Dřínová a PR Malužín. Tyto lesy hostí jednak zajímavé teplomilné mykorrhizní i lignikolní druhy doubrav, dubohabřin a bučin, jednak řadu spíše chladnomilných až vyloženě horských druhů (především lignikolních, vázaných na dřevo jehličnanů) a představují rozlohou i druhovou rozmanitostí unikátní komplex přírodě blízkých stanovišť v blízkosti Brna.

Hydropus atramentosus

PR COUFAVÁ

Přírodní rezervace Coufavá leží v katastrálním území obce Vranov u Brna v okrese Brno-venkov. Byla vyhlášena na ploše 22,2 ha dne 1.6.1976. Chráněné území je situováno do morfoloogicky členitého terénu (hřbetu) klesajícího od severu (490 m n.m.) k jihovýchodu (375 m n.m.). Geologické podloží území tvoří brněnský masiv, který reprezentují dva podtypy granodioritů - neutrální amfibolicko-biotitický granodiorit (východní část) a biotitický kyselý granodiorit (západní část). Hranice mezi nimi probíhá téměř středem ZCHÚ. Z hlediska pedologického převažují v PR Coufavá hnědé kyselé půdy, které se tvoří nad eluviem granodioritu a deluviálními uloženinami, pomístně s překryvem sprašových hlín a svahovin různé mocnosti. Nad kamenitým až balvanitým diluviem se vyvinuly rankery a erozní formy hnědých kyselých půd. Kolem potůčků se nad nivními uloženinami utvořily gleje. V severozápadní části se místy nachází překryvy sprašových hlín.

Listnaté a smíšené lesní porosty v ZCHÚ tvoří převážně přírodě blízká až přirozená lesní společenstva 3. a 4. ojedinele 2. (jižní výběžek) vegetačního stupně. Jedná se převážně o staré smíšené nebo listnaté porosty, kde převažuje z 67% buk lesní (*Fagus sylvatica*). Dub zimní (*Quercus petraea*) a habr obecný (*Carpinus betulus*) jsou zastoupeny po 10%, lípa srdčitá (*Tilia cordata*) 5%. Významná je příměs jedle bělokoré (*Abies alba*), jež je zastoupena cca 6%. Zbývající 2% zastoupení dřevin je tvořeno borovicí lesní (*Pinus sylvestris*) a smrkem ztepilým (*Picea abies*). V příměsi se dále vyskytuje jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*), jilm horský (*Ulmus glabra*), modřín opadavý (*Larix decidua*) a u nás nepůvodní douglaska tisolistá (*Pseudotsuga mensiesii*).

Území PR Coufavá navštěvoval systematictěji od poloviny 80. let 20. století především A. Vágner z Moravského zemského muzea v Brně. Soupisy některých jím zaznamenaných druhů jsou k dispozici v tištěné podobě na pracovišti Krajského úřadu Jihomoravského kraje v Brně (Vágner 1985), digitálně pak v nálezové databázi AOPK (NDOP). Několik desítek nalezených druhů je uloženo v mykologickém herbáři MZM v Brně. Od roku 2016 mykofloru rezervace systematicky sleduje J. Běťák (VÚKOZ Brno). Z území PR Coufavá známe v současnosti (k roku 2016) ca 330 druhů makroskopických hub. Dominují mezi nimi **lignikolní druhy** (přes 200 druhů), mezi něž patří i většina ohrožených či vzácnějších taxonů, které na lokalitě byly nalezeny. Cenné jsou především druhy vázané na tlející dřevo jedlí, jejíž postupný úbytek je v rezervaci nejpalčivějším ochrannářským problémem. Na jedlích zde rostou některé druhy, které jsou jinde na jižní Moravě velice vzácné (*Asterostroma medium*, *Callistosporium pinicola*, *Camarops tubulina*, *Crustoderma dryinum*, *Entoloma chytrophilum*, *Entoloma lampropus*, *Donkioporia abidofusca*, *Geatoporia subvermispora*, *Hohenbuehelia abietina*, *Lentinellus castoreus*, *Pycnoporellus fulgens*, *Skeletocutis odora*, *Xerula melanotricha*) či zde zcela chybí (*Hydropus atramentosus*, *Rigidoporus crocatus*, historický údaj o *Chrysomphalina grossula*).

Rovněž na tlející dřevo buků, jehož množství v rezervaci díky počínajícím polomům v severní části území (a bezzásahovému režimu) postupně narůstá, je vázána řada vzácných druhů. K nejzajímavějším patří nedávný nález choroše *Pilatoporus ibericus* (jedna ze tří recentních lokalit u nás), dále zde rostou např. *Gelatoporia subvermispora* (i na tlejících jedlích), *Hohenbuehelia auriscalpium*, *Nemania atropurpurea*, *Nemania chestersii*, *Peziza obtusapiculata*, *Phleogena faginea*, *Pholiota squarrossoides*, *Pluteus thomsonii*, *Pluteus umbrosus*, *Porotheleum fimbriatum*, *Trametopsis cervina*, *Trichaptum bifforme*, *Trichocybe puberula* a další. V rezervaci se vyskytuje i několik teplomilnějších prvků lignikoních hub, jako jsou např. *Aleurocystidiellum disciforme*, *Crepidotus crocophyllus* či *Xylobolus frustulatus*.

Také **mykorhizní druhy** zastupuje několik teplomilných druhů – rostou zde např. *Cortinarius orellanus* a *Hygrophorus russula*. Většina vzácnějších mykorhizních druhů ovšem patří mezi typické zástupce zachovalých bučin – *Gyroporus cyanescens*, *Lactarius rostratus* (jen historický údaj), *Russula puellula*, *Russula solaris*, *Russula veternosa*, *Russula viscida* a další.

Ze skupiny **pozemních saprotrofních hub** stojí za pozornost např. nálezy druhů *Gyromitra fastigiata*, *Melanophyllum haematospermum*, *Mutinus caninus* či *Phallo-gaster saccatus*.

Tab. 1. Přehled ohrožených druhů (dle Holec & Beran 2006) známých z PR Coufava

latinský název	český název	trofická	§	ČS
<i>Aleurocystidiellum disciforme</i>	škrobnatec terčovitý	SL		CR
<i>Ascotremella faginea</i>	mozkovka rosolovitá	SL	SO	VU
<i>Asterostroma medium</i>	hvězdnatka prostřední	SL		VU
<i>Camarops tubulina</i>	bolinka černohnědá	SL	KO	NT
<i>Cortinarius orellanus</i>	pavučinec plyšový	M		EN
<i>Creolophus cirrhatus</i>	ježatec různozubý	SL		NT
<i>Crepidotus crocophyllus</i>	trepkovitka šafránová	SL		CR
<i>Donkioporia albidofusca</i>	pórnatka hnědobílá	SL		CR
<i>Flammulaster muricatus</i>	kržatka ostnitá	SL		EN
<i>Gelatoporia subvermispora</i>	pórnatka slámožlutá	SL		CR
<i>Gyromitra fastigiata</i>	ucháč svazčitý	ST		EN
<i>Hohenbuehelia abietina</i>	hlívička jedlová	SL		DD
<i>Hohenbuehelia auriscalpium</i>	hlívička stopkatá	SL		EN
<i>Hydropus atramentosus</i>	ronivka sazová	SL		EN
<i>Hygrophorus russula</i>	šťavnatka holubinková	M		EN
<i>Lactarius cremor (= L. rostratus)</i>	ryzec maličký	M		DD
<i>Lentinellus castoreus</i>	houžovec bobří	SL		VU
<i>Melanophyllum haematospermum</i>	bedla krvavá	ST		NT
<i>Mutinus caninus</i>	psivka obecná	ST		NT
<i>Nemania atropurpurea</i>	dřevomor hnědofialový	SL		VU
<i>Nemania chestersii</i>	dřevomor Chestersův	SL		EN
<i>Omphalina grossula</i>	kalichovka matná	SL		EN
<i>Panus lecomtei</i>	hlíva chlupatá	SL		EN
<i>Phlebia centrifuga</i>	žilnatka bledá	SL		EN
<i>Phleogena faginea</i>	prachovečník bukový	SL		EN
<i>Pholiota squarrosoides</i>	šupinovka ježatá	SL		EN
<i>Phyllotopsis nidulans</i>	hlíva hnízdovitá	SL		NT
<i>Pilatoporus ibericus</i>	troudnatec iberijský	SL		CR
<i>Pluteus exiguus</i>	štitovka drobná	SL		DD
<i>Pluteus hispidulus</i>	štitovka huňatá	SL		VU
<i>Pluteus chrysophaeus</i>	štitovka žlutozelenavá	SL		NT
<i>Pluteus phlebophorus</i> s.l.	štitovka síťnatá	SL		EN
<i>Pluteus thomsonii</i>	štitovka Thomsonova	SL		EN
<i>Pluteus umbrosus</i>	štitovka stinná	SL		VU
<i>Porothelium fimbriatum</i>	pavučinopórka brvitá	SL		CR
<i>Pycnoporellus fulgens</i>	oranžovec vláknitý	SL		NT
<i>Rigidoporus crocatus</i>	pórnatice černající	SL		EN
<i>Russula anthracina</i>	holubinka uhelná	M		DD
<i>Russula puellula</i>	holubinka dceruščinna	M		DD
<i>Russula solaris</i>	holubinka sluneční	M		VU
<i>Russula veternosa</i>	holubinka mdlá	M		DD
<i>Russula viscida</i>	holubinka lepkavá	M		NT
<i>Skeletocutis odora</i>	kostrovka páchnoucí	SL		EN
<i>Trametopsis cervina</i>	outkovka jelení	SL		NT
<i>Trichaptum biforme</i>	bránovitec dvoutvarý	SL		EN
<i>Volvariella caesiointacta</i>	kukmák dřevní	SL	SO	VU
<i>Xerula melanotricha</i>	slizečka chlupatá	SL	KO	EN

PR JELENÍ SKOK

Přírodní rezervace Jelení skok leží v katastrálním území obce Vranov u Brna v okrese Brno-venkov. Byla vyhlášena na ploše 96,6 ha dne 1.6.1976. Území leží v průlomovém údolí Svitavy nad jejím pravým břehem mezi Novým hradem a Adamovem a je tvořeno strmými svahy s řadou žlíbků a potůčků. Geologické podloží území tvoří horniny brněnského masivu (obdobně jako u PR Coufavá). Z hlediska pedologického převažují v PR Coufavá hnědé kyselé půdy s místními výskyty rankerů. Listnaté a smíšené lesní porosty v ZCHÚ tvoří převážně přírodě blízká až přirozená lesní společenstva 2. až 4. vegetačního stupně s převažujícími květnatými bučinami (stáří více než 130 let). Další zastoupené dřeviny jsou dub zimní (*Quercus petraea*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), habr obecný (*Carpinus betulus*), a v omezené míře i jedle bělokorá (*Abies alba*). Ve fragmentech suťových lesů se vyskytují rovněž jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*) a jilm horský (*Ulmus glabra*).

V území nebyl v novější době proveden soustavný mykologický průzkum, v polovině 80. let však rezervaci navštěvovali mykologové Moravského zemského muzea v Brně V. Antonín a A. Vágner a publikovali jen vybrané výsledky. Údaje o mykoflóře území jsou tedy dosud neúplné, vzhledem k rozloze a členitosti území i zachovalosti lesních porostů lze předpokládat vysokou mykologickou hodnotu území.

Ze zajímavějších hub odtud výše zmínění autoři uvádějí zejména terestrické (především mykorrhizní) druhy, např. *Albatrellus cristatus*, *Coprinopsis episcopalis*, *Cortinarius orellanus*, *Gyromitra fastigiata*, *Hygrophorus nemoreus*, *Hygrophorus russula*, *Peziza phyllogena*, *Phylloporus pelletieri*, *Russula solaris*, *R. veternosa* (a rovněž některé vyloženě bazofilní druhy – *Boletus fechtneri*, *B. queletii*, *P. saniosa*, *P. succosa*, *Russula alutacea*). Ze zajímavých lignikolních druhů zde byly sbírány mj. *Ascotremella faginea*, *Clitocybe truncicola*, *Haploporus tuberculosus*, *Hericium coralloides*, *Hydropus atramentosus*, *Hymenochaete cruenta* či *Hyphodontia spathulata*.

-

Orientační mapka exkurze

